

Co oglądamy
w rozbitym lustrze?

Królowa Śniegu
i patostreamy

Scenariusz zajęć lekcyjnych dla uczniów klas 5–6

Bądź z innej

bajki

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

Co oglądamy
w rozbitym lustrze?

Królowa Śniegu
i patostreamy

Scenariusz zajęć lekcyjnych dla uczniów klas 5–6

NASK

OGÓLNOPOLSKA
SIEĆ EDUKACYJNA

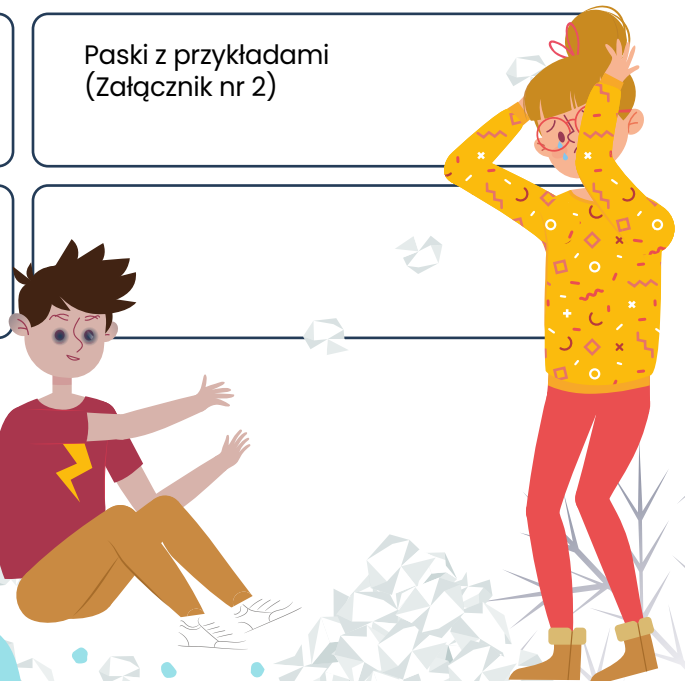

Cele:

Czas trwania:
45 minut

- Zapoznanie ze zjawiskiem patostreamów.
- Uświadomienie szkodliwości przekazu patotreści.
- Przeciwdziałanie dyskryminacji poprzez kształtowanie postawy empatii.

Nr	Nazwa ćwiczenia	Metody, formy pracy	Pomoce i uwagi
Lekcja 1			
1.	Wprowadzenie. Nie wszystkie treści w sieci są ok (5 min)	Projekcja bajki	<ul style="list-style-type: none">• Komputer z dostępem do internetu• Projektor
2.	Jak szkodzą patostreamy? (20 min)	<ul style="list-style-type: none">• Burza mózgów• Dyskusja• Praca w grupach	<ul style="list-style-type: none">• Duży arkusz papieru, flamastry, klej, paski papieru w trzech różnych kolorach• Kartki z zapisanym pytaniem dla każdej grupy (Załącznik nr 1)
3.	Kto ma korzyści z patotreści? (10 min)	Praca w grupach	Paski z przykładami (Załącznik nr 2)
4.	Balon z emocjami (5 min)	Elementy dramy, praca z ciałem	

Materiały pomocnicze dla nauczyciela:

- Wójcik S., Wojtasik Ł., Kępka M., Makaruk K., Dziemidowicz E., Nawarenko A., Podlewska J., (2019), [Patotreści w internecie. Raport o problemie](#), Warszawa: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
- Materiały opracowane w ramach kampanii „Bądź z innej bajki”, zrealizowanej przez KPRM, NASK i Stowarzyszenie Góry Kultury w projekcie „Kampanie edukacyjno-informacyjne” (KEI):
 - Podcast [Królowa Śniegu – Patostreamy](#) na temat bezpieczeństwa dzieci w sieci.
 - Broszura [#Patostreamy](#).

Dostęp do treści online: 20.10.2021

Lekcja 1.

1) Wprowadzenie. Nie wszystkie treści w sieci są ok

Cel:

Wprowadzenie definicji szkodliwych treści (tzw. patotreści).

Powiedz uczniom, że na dzisiejszych zajęciach porozmawiacie o różnych treściach (zdjęciach, filmach, artykułach), jakie można zobaczyć w internecie. Niekiedy te materiały mogą budzić w nas nieprzyjemne emocje (smutek, strach, złość, obrzydzenie, zawstydzenie itp.). Nazywamy je szkodliwymi treściami lub patotreściami. Część z nich to filmiki tworzone przez internautów, którzy na żywo pokazują szokujące, często przemocowe zachowania. To tzw. patostreamy. Czasem, nawet jeśli tego nie chcemy, możemy znaleźć takie treści w sieci. Mogą one mieć na nas różny wpływ.

Zaproś uczniów do obejrzenia animacji [Królowa Śniegu – #Patostreamy](#). Razem przyjrzyjcie się temu, co przydarzyło się bohaterom tej historii, Kajowi i Gerdzie, którzy trafili na patotreści w internecie.

2) Jak szkodzą patostreamy?

Cel:

Przybliżenie uczniom zjawiska patostreamów i konsekwencji ich oglądania.

- A. Zaproś uczniów do podzielenia się wrażeniami i obserwacjami po obejrzeniu animacji. Podziel klasę na małe grupy. Każdej z nich przydziel inne zadanie, które pomoże wszystkim lepiej zrozumieć, dlaczego patostreamy są szkodliwe.
- B. Ponownie podziel uczniów – tym razem na trzy grupy (np. za pomocą odliczania do trzech: „jedynek” – grupa 1, „dwójki” – grupa 2, „trójki” – grupa 3). Rozdaj im opis zadania (Załącznik nr 1) i kolorowe paski papieru (każda grupa powinna mieć paski w innym kolorze, np. grupa pierwsza – czerwone, druga – zielone, trzecia – żółte). Zadaniem każdego zespołu będzie przygotowanie odpowiedzi na pytania. Poinformuj uczniów, że podpowiedzi mogą szukać w animacji, którą przed chwilą oglądali. Być może niektórzy z nich będą wiedzieli coś więcej na dany temat. Zachęć ich do podzielenia się wiedzą z pozostałymi członkami grupy i uzupełnienia wypowiedzi kolegów i koleżanek.
- C. Po ukończeniu pracy zaproś grupy do podzielenia się swoimi pomysłami z resztą klasy i zaprezentowania wyników pracy na forum.

Zadanie dla grupy 1:

- Przypomnijcie sobie, jakie szkodliwe zachowania Królowej Śniegu można było zauważyć w animacji, którą przed chwilą oglądaliśmy.
- Zastanówcie się, jakie jeszcze tego typu szkodliwe zachowania prezentowane przez innych patostreamerów (takich jak Królowa Śniegu) można spotkać w sieci.
- Przykłady treści i zachowań pojawiające się w patostreamach (te z animacji oraz te, o których mogliście słyszeć) zapiszcie na kolorowych paskach papieru. Wpisujcie jeden przykład na pasku.

Wskazówka:

Przykładowe zachowania patostreamerów:

- ☞ bójki, wyzywanie się, obrażanie (na podstawie animacji);
- ☞ picie alkoholu, zażywanie narkotyków, wandalizm, dręczenie zwierząt, namawianie innych osób do stosowania przemocy, hejtowanie itp. (inne zachowania spotykane w sieci).

Zadanie dla grupy 2:

- Zastanówcie się, jakie niekorzystne skutki powoduje oglądanie patostreamów.
- Przypomnijcie sobie, co stało się z Kajem pod wpływem oglądania filmików Królowej Śniegu. Jak zmieniło się jego zachowanie?
- Pomyślcie, jak mogą zacząć się zachowywać osoby, które oglądają podobne filmy w internecie. Podajcie kilka przykładowych skutków oglądania patostreamów i zapiszcie je na kolorowych paskach papieru. Wpisujcie jeden przykład na pasku.

Wskazówka:

Przykładowe zachowania pod wpływem oglądania patostreamów:

- ☞ rzucanie czymś w Gerdę, złośliwe uwagi, krzyk, lekceważące traktowanie Gerdy (na podstawie animacji);
- ☞ używanie obraźliwych słów, wulgaryzmy, wyśmiewanie się z innych, bicie, dręczenie osób lub zwierząt, picie alkoholu (inne zachowania spotykane w sieci).

Oglądanie patotreści poza zmianami zachowania może także:

- ☞ sprawić, że oglądający zaczyna postrzegać świat jako niezrozumiały, groźny, traci poczucie bezpieczeństwa, szczególnie kiedy bezkrytycznie odbiera przekaz płynący z patostreamów czy nie potrafi ich odpowiednio zinterpretować;
- ☞ wpływać na kształtowanie nieprawdziwych przekonań na temat świata i ludzi;
- ☞ zachęcać do zachowań szkodliwych dla zdrowia i niebezpiecznych kontaktów;
- ☞ generować takie emocje jak niepokój czy lęk, wpływać na obniżenie nastroju lub nadmiernie pobudzać, a nawet uzależniać;
- ☞ wpływać na desensytyzację (znieczulenie) na bodźce, które pojawiają się w patotreściach, tj. przemoc, agresję, seksualizację*.

* Wójcik S., Wojtasik Ł., Kępka M., Makaruk K., Dziemidowicz E., Nawarenko A., Podlewska J., (2019), [Patotreści w internecie. Raport o problemie](#), Warszawa: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

Zadanie dla grupy 3:

- Pomyślcie, jak czuła się Gerda, gdy Kaj zmienił swoje zachowanie pod wpływem Królowej Śniegu.
- Jak mogą czuć się inne osoby, których spotyka krzywda ze strony osób naśladowujących patostreamerów? Podajcie kilka przykładów i zapiszcie je na kolorowych paskach papieru. Wpisujcie jeden przykład na pasku.

Wskazówka:

Przykładowa odpowiedź: Gerda była przestraszona, zdezorientowana, zła na Kaja, smutna, bezradna, bała się, że straci przyjaciela, czuła się osamotniona.

Podsumowanie ćwiczenia

- Przygotuj duży arkusz papieru, na którym będziesz naklejać paski z odpowiedziami uczniów.
- Powstanie z tego schemat, który będzie pokazywał, czym są patostreamy i jak wpływają one na oglądających, a także pośrednio na osoby z ich otoczenia.

**TREŚCI PATOSTREAMÓW (Grupa 1) → WPŁYW NA BEZPOŚREDNIEGO ODBIORCĘ (Grupa 2)
→ WPŁYW NA INNE OSOBY Z OTOCZENIA (Grupa 3)**

- Poproś przedstawiciela grupy 1 o przeczytanie odpowiedzi. Naklej paski z odpowiedziami na arkuszu (lub poproś o to ucznia z tej grupy). Zapytaj całą klasę, co jeszcze można dopisać w tej kategorii. Zapisz propozycje na kolejnych paskach (tego samego koloru, którego używała grupa prezentująca swoją pracę) i naklej na arkusz. Tak samo postępuj w przypadku grup 2 i 3.
- Poproś wybraną osobę z klasy o odczytanie całego plakatu i uzupełnij definicję patostreamów:

Patostreamy to transmisje na żywo lub nagrania, które są umieszczone w sieci. Pokazują one agresywne, niewłaściwe zachowania, takie jak ośmieszanie innych, przeklinanie, bójki i inne. Oglądanie ich wpływa na osoby, które śledzą przedstawiane tam wydarzenia. Mogą one zacząć naśladować patostreamerów, same tego nie zauważając.

3) Kto ma korzyści z patotreści?

Cel:

Uświadomienie uczniom prawdziwych motywacji twórców patotreści i korzyści, jakie odnoszą ze swojej działalności; kształtowanie u uczniów krytycznej postawy wobec patotreści.

Powiedz uczniom, że teraz zastanowicie się, kto tak naprawdę korzysta na publikowaniu szkodliwych treści w internecie. Dlaczego niektórzy decydują się umieszczać w sieci patotreści, wrzucać filmiki z relacjami na żywo, tak jak Królowa Śniegu?

Podziel uczniów na cztery grupy. Każdej rozdaj komplet pasków z Załącznika nr 2 oraz kilka pustych. Poproś o zapoznanie się z przykładami powodów, dla których niektórzy internauci tworzą i publikują patotreści. Zadaniem każdej grupy będzie ułożenie podanych przykładów w kolejności od najważniejszego (na górze) do najmniej ważnego (na dole). Jeżeli uczniowie będą mieli inne pomysły, mogą dopisać je na pustych paskach i dołączyć do listy.

Po ukończeniu pracy poproś każdą grupę o przedstawienie swoich wyborów. Porównajcie listy z różnych grup, porozmawiajcie o ewentualnych różnicach.

Omów ćwiczenie z uczniami, zwracając uwagę na:

- Budowanie zasięgu – chęć zdobycia popularności, jak największej rozpoznawalności, w czym pomóc ma prezentowanie szokujących, przyciągających uwagę treści. Patostreamerzy nie pokazują odbiorcom swojego dążenia do tego, aby rozpoznawalność przełożyła się na zyski finansowe (niekiedy bardzo wysokie), np. kontrakty reklamowe. Co więcej, twórcy patotreści po osiągnięciu wystarczającego poziomu rozpoznawalności często porzucają dotychczasową działalność i stają się influencerami, których działalność jest społecznie akceptowana.
- Budowanie własnej społeczności fanów – wykorzystywanie oglądających patostreamy internautów do szerszego rozpowszechniania materiałów i transmisji (fani często nagrywają komentarze do patostreamów lub przesyłają linki do transmisji, przez co sprawiają, że rozchodzą się one coraz szerzej).
- Zarabianie na patostreamach – te szkodliwe treści przynoszą ich twórcom konkretne korzyści finansowe. Przede wszystkim są to dochody z reklam, wypłacane przez serwisy, które udostępniają ich produkty, sprzedaż związanych z ich wizerunkiem gadżetów oraz udział w różnego rodzaju wydarzeniach (np. FMMA).
- Łamanie prawa – większość platform streamingowych nie chce być kojarzona z tego typu materiałami i blokuje patostreamerów. Częstym powodem takich decyzji jest również pokazywane w transmisjach łamanie prawa.

Podsumowanie ćwiczenia

Powiedz uczniom, że:

- Każdym wejściem na patorelację oglądający zwiększają łączną liczbę odsłon. Taki kanał staje się wtedy bardziej widoczny dla innych użytkowników internetu.
- Lajkując i udostępniając kanały patostreamerów, oglądający pomagają im docierać do coraz większej grupy odbiorców. Bywa, że chcemy podzielić się patotreściami dla żartu, ale niektórzy mogą poważnie potraktować ten przekaz – wzorować się na nich, uważać je za prawdziwe.
- Patotreści, nawet oglądane dla żartu, nadal będą szkodzić tym, którzy je oglądają.
- Patostreamerzy nie pokazują prawdziwego życia. Ich relacje są starannie reżyserowane, aby jak najbardziej szokować i przyciągać uwagę widzów.

4) Balon z emocjami

Cel:

Relaksacja, uwolnienie się od emocji mogących pojawić się w związku z poruszaniem trudnego tematu patotreści.

Poproś uczniów, aby ustawili się w sali tak, aby każdy miał jak najwięcej miejsca dla siebie. Podaj instrukcję:

„Dzisiaj rozmawialiśmy o trudnych sprawach, które mogą wywołać trudne emocje – zasmucić lub przypomnieć niemiłe sytuacje. Nie chcemy, aby one z nami zostały. Zrobimy teraz krótkie ćwiczenie, które pomoże wyrzucić je z siebie.

Zamknijcie oczy i wyobraźcie sobie, że każdy z Was jest mocno napompowanym balonem. W środku znajdują się wszystkie te nieprzyjemne uczucia. Możecie rozłożyć ręce, rozstawić nogi, zajmując jak najwięcej miejsca. Teraz pozbędziemy się tego zatrutego powietrza. Gdy będę mówić szszszsz..., będzie to oznaczać, że z balonu schodzi powietrze razem z nieprzyjemnymi emocjami. Spróbujcie wtedy – tak jak balon – powoli zmniejszyć się, skurczyć całym ciałem. Możecie kucnąć, objąć rękami kolana”.

Poproś uczniów, aby zostali przez chwilę w tej pozycji. Podaj dalszą część instrukcji:

„Teraz ponownie napompujemy balon, wypełniając go miłymi, przyjemnymi uczuciami. Gdy będę mówić szszszsz..., będzie to oznaczać, że balon ponownie się napęcznieje. Powoli spróbujcie powiększyć się, zajmując jak najwięcej miejsca, wyciągnąć się do sufitu, rozłożyć szeroko ręce. o przyjemnych sytuacjach, poczujcie, jak Wasze ciało napęcznieje się pozytywnymi emocjami. Gdy klasnę, będzie to oznaczało, że balon pękł. Wskoczcie wtedy do góry, uwalniając wszystkie przyjemne uczucia”.

Po zakończeniu ćwiczenia podziękuj uczniom za wspólne zajęcia.

Załącznik nr 1

GRUPA 1:

- Przypomnijcie sobie, jakie szkodliwe zachowania Królowej Śniegu można było zauważyć w animacji, którą przed chwilą oglądaliśmy.
- Zastanówcie się, jakie jeszcze tego typu szkodliwe zachowania prezentowane przez innych patostreamerów (takich jak Królowa Śniegu) można spotkać w sieci.
- Przykłady treści i zachowań pojawiające się w patostreamach (te z animacji oraz te, o których mogliście słyszeć) zapiszcie na kolorowych paskach papieru. Wpisujcie jeden przykład na pasku.

GRUPA 2:

- Zastanówcie się, jakie niekorzystne skutki powoduje oglądanie patostreamów.
- Przypomnijcie sobie, co stało się z Kajem pod wpływem oglądania filmików Królowej Śniegu. Jak zmieniło się jego zachowanie?
- Pomyślcie, jak mogą zacząć się zachowywać osoby, które oglądają podobne filmy w internecie. Podajcie kilka przykładów skutków oglądania patostreamów i zapiszcie je na kolorowych paskach papieru. Wpisujcie jeden przykład na pasku.

GRUPA 3:

- Pomyślcie, jak czuła się Gerda, gdy Kaj zmienił swoje zachowanie pod wpływem Królowej Śniegu?
- Jak mogą czuć się inne osoby, których spotyka krzywda ze strony osób naśladowujących patostreamerów? Podajcie kilka przykładów i zapiszcie je na kolorowych paskach papieru. Wpisujcie jeden przykład na pasku.

Załącznik nr 2

Przeczytajcie przykłady powodów, dla których niektórzy internauci tworzą i publikują patotreści. Zastanówcie się, które z nich wydają Wam się najczęstsze, i ułóżcie je w kolejności od najważniejszego (na górze listy) do najmniej ważnego (na dole). Jeżeli macie inne pomysły, dopiszcie je na pustych paskach i również dołączcie do listy.

Chcę zyskać popularność.

Chcę mieć jak najwięcej fanów.

Wiele zarabiają na publikowaniu patostreamów.

Lubię szokować innych.

Nie umiem robić nic innego.

Naśladuję innych.

Chcę zarabiać na reklamach.

Chcę pokazać innym, że mam ciekawe życie.

Chcę nas przekonać, że to, co pokazuję, jest prawdziwe.

Uważają, że świetnie się bawią, i chcą to pokazać innym.

.....

.....

Autorka
Renata Arseniuk

Redakcja merytoryczna
Anna Borkowska, Marta Witkowska

Redakcja językowa i korekta
Katarzyna Gańko

Opracowanie graficzne, skład
Aneta Witecka

Ilustracje
Włodzimierz Rajczyk BringMore Advertising

© NASK – Państwowy Instytut Badawczy
Warszawa 2021

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne (CC BY-NC) 4.0 Międzynarodowe

NASK – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Kolska 12
01-045 Warszawa

Animacje wykorzystane w scenariuszach powstały w ramach kampanii „Bądź z innej bajki”, która została zrealizowana przez Ministerstwo Cyfryzacji (obecnie: KPRM) i NASK – Państwowy Instytut Badawczy we współpracy ze Stowarzyszeniem Góry Kultury – zwycięzcą konkursu pt. „(Nie)Bezpieczni w sieci – konkurs dla NGO na najlepszą kampanię edukacyjną”.

Partner Kampani:

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

